

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

Barbara Kingsolver

Lacuna

Traducere din limba engleză și note de Anca Bărbulescu

Editori:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

Redactare:
Cezar Petrilă

Design copertă: Andrei Gamarț

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Mihaela Gavriloiu

Corectură:
Cristina Teodorescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KINGSOLVER, BARBARA

Lacuna / Barbara Kingsolver ; trad. din lb. engleză și note de Anca Bărbulescu. –
București: Editura Trei, 2025
ISBN 978-606-40-2511-1

I. Bărbulescu, Anca (trad. ; note)

821.111

Titlul original: THE LACUNA
Autor: Barbara Kingsolver

Copyright © 2009 by Barbara Kingsolver

Published by arrangement with Frances Goldin Literary Agency, Inc., through Simona Kessler & Associates Agency S.R.L.

Copyright © Editura Trei, 2025
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-2511-1

Notă despre referințele istorice

Toate articolele și citatele din *The New York Times* folosite în acest text apar sub forma în care au fost publicate inițial, fiind autorizată reproducerea lor.

Diego Rivera, „Rivera Still Admires Trotsky; Regrets Their Views Clashed“, 15 aprilie 1939.

„US Forbids Entry of Trotsky’s Body; Soviet Calls Him Traitor“, 25 august 1940.

„2,541 Axis Aliens Now in Custody“, 13 decembrie 1941.

Samuel A. Tower, „79 in Hollywood Found Subversive, Inquiry Head Says“, 23 octombrie 1947.

„Truman Is Linked By Scott to Reds“, 26 septembrie 1948.

A fost autorizată și reproducerea următoarelor fragmente de articole.

Anthony Standen, „Japanese Beetle: Voracious, Libidinous, Prolific, He Is Eating His Way across the US“, *Life*, 17 iulie 1944.

„Peekskill Battle Lines“, *Life*, 18 septembrie 1949.

Frank Desmond, „M’Carthy Charges Reds Hold US Jobs“, *Wheeling Intelligencer*, 10 februarie 1950.

Toate celelalte articole de presă din roman sunt fictive. Personajele istorice sunt descrise și citate conform documentelor istorice, dar conversațiile lor cu personajul Harrison Shepherd sunt inventate întru totul. Acesta este un text de ficțiune.

★

Autoarea consemnează cu recunoștință utilitatea următoarelor lucrări: Alain Dugrand, *Trotsky in Mexico, 1937–1940* (Manchester, UK: Carcanet, 1992); Leon Trotsky, *My Life: An Attempt at an Autobiography* (New York: Pathfinder Press, 1970); *The Diary of Frida Kahlo: An Intimate Self-Portrait* (New York: Harry N. Abrams, 2005); Malka Drucker, *Frida Kahlo: Torment and Triumph* (Albuquerque: University of New Mexico Press, 1995); Hayden Herrera, *Frida: A Biography of Frida Kahlo* (New York: Harper & Row, 1983); Walter Bernstein, *Inside Out: A Memoir of the Blacklist* (Da Capo, 2000); William Manchester, *The Glory and the Dream* (Boston: Little, Brown, 1973); Martha Norburn Mead, *Asheville: In Land of the Sky* (Richmond, Vancouver: Dietz Press, 1942); și Hernando Cortés, *Five Letters of Cortés to the Emperor*, trad. J. Bayard Morris (New York: Norton, 1969), și le mulțumește deținătorilor patrimoniilor lui Lev Troțki, Dolores Olmedo, Frida Kahlo și Diego Rivera, care i-au permis accesul la locuințele și arhivele acestora. *Gracias* Instituto Nacional de Antropología e Historia (INAH) pentru grija meticuloasă cu care se îngrijește de comorile istorice ale Mexicului (în special frescele lui Rivera) și devotamentul său continuu față de asigurarea accesului publicului la acestea. De asemenea, mulțumiri deosebite Mariei Cristina Fontes, lui Judy Carmichael, Terry Karten, Montserrat Fontes, Sam Stoloff, Ellen Geiger, Frances Goldin, Matt McGowan, Sonyei Norman, lui Jim Malusa, Fenton Johnson, Steven Hopp, Lily Kingsolver și Cameliei Kingsolver.

Partea I
Mexic, 1929–1931

(VB)

Isla Pixol, Mexic, 1929

A început cu urlătoarele. De fiecare dată se porneau să răcnească la prima geană a zorilor, chiar când începea să se lumineze muchia cerului. Mai întâi era doar una: un geamăt forțat, ritmic, ca de fierăstrău. Le trezea și pe altele din jur, îndemnându-le să urle și ele pe melodia ei monstruoasă. Nu trecea mult și răgetele din gâturi cafenii răsunau și din alți copaci, tot mai departe de-a lungul plajei, până se umplea toată jungla de copaci urlători. Cum a fost la început, la fel este în fiecare dimineață a lumii.

Băiatul și mama lui credeau că în copacii ăia țipă diavoli cu ochii cât farfuriuțele de ceai, disputându-și dreptul teritorial de a consuma carne de om. În primul an după ce veniseră în Mexic să locuiască în casa lui Enrique, la fiecare revărsat de zori se trezeau îngroziți din cauza urlletelor. Uneori, femeia alerga pe holul acoperit cu gresie spre dormitorul fiului ei, apărea în ușă cu părul desfăcut și, urcându-se în pat cu picioarele ei ca niște pești înghețați, trăgea cuvertura croșetată ca pe un năvod în jurul amândurora și ascultau.

Aici trebuia să fie ca în povești. Așa îi promisese mama lui, pe vremuri, în dormitorul mic și rece din Virginia, America de Nord: dacă fug amândoi în Mexic cu Enrique, ea va fi mireasa unui om bogat, iar fiul ei va fi tânărul moștenitor, într-o hacienda înconjurată de culturi de ananas. Insula va fi împrejmuată de o fâșie lucitoare de mare, ca o verighetă cu piatra prețioasă pe continent: zăcămintele de țigări din care Enrique își făcuse averea.

Dar povestea lor era *The Prisoner of Zenda*. El nu era un tânăr moștenitor, iar mama lui, după mai multe luni, tot nu era mireasă. Enrique era temnicerul lor, care le urmărea teroarea cu o privire rece în timp ce lua micul-dejun.

— Ce se aude sunt *aullaros*, spunea el în timp ce trăgea șervetul alb din inelul de argint, cu degetele lui acoperite cu inele de argint, și-l așeza în poală, după care începea să-și porționeze micul-dejun cu furculița și cuțitul. Urlă unii la alții să-și stabilească teritoriile înainte să pornească la vânătoare.

Mâncarea lor s-ar putea să fim noi, se gândeau și mama, și fiul, cuibăriți unul într-altul sub pânza de păianjen a cuverturii, ascultând valul tot mai intens al răgetelor înfierbântate. *Să scrii toate astea la tine în caiet*, îi spunea ea, *tot ce ni s-a întâmplat în Mexic. Așa, când n-or mai rămâne din noi decât oasele, va ști cineva unde am ajuns*. Îi spunea să înceapă așa: La început au fost *aullaros*, care urlau cerându-ne sângele.

Enrique trăise toată viața în hacienda aceea, de când o construisese tatăl lui și îi mânase pe *indios* cu biciul să-i cultive câmpurile de ananas. Fusesse educat să înțeleagă cât de utilă este frica. Prin urmare a trecut aproape un an până să le spună adevărul: doar maimuțele urlă. Nici măcar nu s-a uitat la ei peste masă când a spus asta, acordând atenție doar ouălor importante din farfuria lui. Zâmbea disprețuitor pe sub mustață, care nu e o ascunzătoare prea bună.

— Orice indian ignorant din sat știe ce sunt. Ați ști și voi dacă ați ieși pe-afară dimineața, în loc să vă ascundeți în pat ca doi leneși.

Era adevărat: creaturile erau maimuțe cu coadă lungă, mâncătoare de frunze. Cum să vină un asemenea urlet de la o făptură, la drept vorbind, atât de banală? Dar așa era. Băiatul a început să se strecoare afară dimineața devreme și a învățat să le distingă în înaltul copacilor, prin vâlul de crengi, profilate pe cerul alb. Corpuri ghemuite, blănoase, în echilibru pe niște membre legănate, cu cozile întinse să mângâie ramurile ca pe niște corzi de chitară. Uneori, maimuțele-mame țineau în brațe pui mici, născuți la altitudini precare, ce se agățau de ele pentru a-și salva viața.

Prin urmare nici vorbă de demoni ai copacilor. Iar Enrique nu era nici el vreun rege negru la suflet, doar un bărbat. Semăna cu omulețul din vârful unui tort de nuntă: același cap rotund cu părul lucios pieptănat cu cărare, aceeași mustăcioară. Însă mama băiatului nu era mireasa în miniatură și, firește, pe un astfel de tort nu e loc pentru un copil.

De atunci înainte, când voia să-l ridiculizeze, Enrique nici măcar nu amintea de diavoli — doar ridica ochii spre copaci.

— Aici diavolul e un băiat cu prea multă imaginație, obișnuia el să spună.

Era ca o problemă de matematică — îi dădea băiatului dureri de cap, pentru că nu pricepea care era partea greșită a ecuației: că era băiat sau că avea imaginație. Enrique considera că un bărbat de succes nu are câtuși de puțin nevoie de imaginație.

Iată un alt fel de a începe povestea, la fel de adevărat.

În lumea peștilor, ca și la oameni, regula e aceeași: dacă vine rechinul, fug toți și te lasă să te mănânce. Au cu toții o singură inimă sperioasă, care îi mână să se miște toți ca unul, să fugă de pericol chiar înainte să-i prindă. Cumva, știu ei cum stă treaba.

Sub ocean e o lume fără oameni. Acoperișul mării ți se leagănă deasupra capului în timp ce plutești printre copacii purpurii ai pădurii de coral, înconjurat de un corp ceresc de lumină compus din pești strălucitori. Soarele coboară prin apă ca niște săgeți în flăcări, atinge trupurile solzoase și aprinde fiecare înotătoare. Bancul se compune dintr-o mie de pești, dar întotdeauna se mișcă împreună: o singură comunitate unită, mare, luminoasă, fragilă.

Acolo, dedesubt, e o lume perfectă, mai puțin pentru unul dintre ei, care nu poate să respire în apă. Se ține de nas, atârnat de tavanul de argint, ca o păpușă mare și urâtă. Brațele îi sunt acoperite de firicele de păr ca iarba. E palid, iluminat de o lumină apoasă pe piele de băiat făcută piele de găină, nu pe solzii lunecoși și argintii de om-pește, cum își dorește să fie. Peștii săgetează în jurul lui și se simte singur. Știe că e o prostie să se simtă singur pentru că nu e pește, dar așa se simte. Și totuși rămâne acolo, captiv în viața de dedesubt, dorindu-și să poată locui în cetatea lor, cu viața aceea luminoasă și lichidă curgând peste tot în jurul lui. Bancul scânteietor se retrage într-o parte și se bombează în alta — o multitudine de punctulețe se mișcă încolo și-ncoace ca o singură vietate care respiră. Când se apropie o umbră, masa de pești țâșnește pe loc spre propriul centru, face implozie într-un miez dens, sigur, lăsându-l pe băiat pe dinafară.

De unde știu să se salveze pe ei și să-l lase pe el să fie mâncat? Au Dumnezeu lor, un păpușar care manevrează mintea fiecărui pește în parte, cu câte-o sfoară prinsă de fiecare inimă din lumea lor aglomerată. De toate inimile, mai puțin una.

Băiatul a descoperit lumea peștilor după ce i-a dat Leandro o mască de scufundări. Lui Leandro, bucătarul, i-a fost milă de băiatul prizărit din America, deoarece nu avea altceva de făcut toată ziua decât să umble aiurea pe stâncile de pe plajă, prefăcându-se că vânează ceva.

Masca avea ochelari de sticlă și era făcută din cauciuc natural, iar mare parte din elementele ei erau luate de la o pereche de ochelari de aviator. Leandro spunea că o folosise fratele lui pe când trăia. I-a arătat cum să scuipe în ea înainte să și-o pună, ca să nu se aburească sticla.

— *Ándele*. Haide, intră în apă, a spus el. Vei fi surprins.

Băiatul cu piele palidă stătea tremurând în apă până la brâu, gândindu-se că acestea erau cele mai groaznice cuvinte, în orice limbă: *Vei fi surprins*. Clipa când totul se schimbă. Când mama îl părăsea pe tata (zgomotos, cu pahare izbite de perete) și îi spunea că ia copilul în Mexic, iar el nu avea ce să facă decât să stea în holul căsuței friguroase și să aștepte să i se spună. Schimbările nu erau niciodată bune: tren, tată, apoi fără tată. Don Enrique de la consulatul din Washington, apoi Enrique în dormitorul mamei. Totul se schimbă *acum*, în timp ce stai tremurând în hol și aștepți să aluneci dintr-o lume în următoarea.

Iar acum, la sfârșitul tuturor lucrurilor, asta: în apa oceanului până la brâu, având pe față masca de scufundări, sub privirile lui Leandro. Veniseră după ei și o gașcă de băieți din sat, legănându-și brațele bronzate în care țineau cuțitele lungi cu care adunau stridii. Pe marginile labelor picioarelor li se întărise nisipul alb, încât parc-ar fi purtat niște mocasini deschiși la culoare. S-au oprit să se uite și toate brațele acelea care se legănau au rămas nemișcate, în așteptare. Nu avea altceva de făcut decât să tragă adânc aer în piept și să plonjeze în locul acela albastru.

Și *oh, Doamne*, iat-o, făgăduința îndeplinită, o lume. Pești înnebuniți de culoare, vârgați și bălțați, trupuri de aur, capete albastre. Societăți de pești, un public, suspendat în lumea lui acvatică, împungând coraalul cu nasuri ascuțite. Au ciugulit cele două trunchiuri de copac păroase, picioarele lui, edificii care pentru ei erau doar parte din peisaj. Băiatul a avut puțină erecție, atât de speriat și de fericit se simțea. De acum înainte, gata cu legănatul pe mare cu capul pustiu. Gata cu credința într-un ocean care nu are în el decât apă albastră.

A refuzat să iasă din mare toată ziua, până când au început să se întunece culorile. Din fericire, mama lui și Enrique aveau destulă băutură, stăteau pe terasă cu bărbații din America și albăstreau aerul cu trabucurile lor, discutând despre asasinarea lui Obregón și întrebându-se cine va mai opri de-acum reformele funciare înainte să pună *indios* mâna pe tot. Dacă n-ar fi avut la dispoziție atâta mescal și suc de limetă, poate că mama lui s-ar fi plictisit de discuțiile de bărbați și i-ar fi trecut prin minte să se întrebe dacă nu cumva i s-a înecat fiul.

Numai Leandro se întreba. A doua zi de dimineață, când băiatul s-a dus în pavilionul bucătăriei, să vadă cum se pregătea micul-dejun, Leandro a spus:

— *Pícaro*, o să plătești. Omul trebuie să plătească pentru orice nelegiuire.

Leandro se temuse toată după-amiaza ca nu cumva masca de scufundări pe care o adusese în casa aceea să fi devenit un instrument al morții. Pedepsa era că se trezise cu o arsură de soare cât o tortilla, fierbinte ca focul. Când infractorul și-a tras în sus cămașa de noapte ca să-i arate pielea prăjită de pe spate, Leandro a izbucnit în râs. El era cafeniu ca nucile-de-cocos, nu se gândise la arsuri de soare. Dar măcar de data asta nu a spus *usted pagará*, pe limba folosită de servitori când se adresau stăpânilor. A spus *tú pagarás*, o să plătești, pe limba prietenilor.

Infractorul nu se căia deloc:

— Tu mi-ai dat masca, deci e din vina ta.

Și a intrat din nou în mare, unde a rămas mai tot restul zilei, arzându-se pe spate până s-a făcut crocant ca șoricelul gras de porc în ceaun. În seara aceea, Leandro a trebuit să-l ungă cu untură, spunând:

— *Pícaro*, zvăpăiatule, de ce faci așa prostii?

No seas malo, a adăugat el, cu acel „tu” familiar, pe limba prietenilor sau a iubiților, sau a adulților către copii. Nu se știe care.

În seara sâmbetei dinainte de Săptămâna Mare, Salomé a vrut să meargă la oraș să asculte muzica. Trebuia să vină și fiul ei, deoarece avea nevoie s-o însoțească cineva în timp ce se plimba prin piața mare. Prefera să-i spună pe al doilea nume, William sau doar Will, ca la formarea viitorului: *You will*. Doar că pe buzele ei suna ca *wheel*, roată, un lucru folositor, însă doar când e în mișcare. Salomé Huerta era numele ei. Fugise la o vârstă fragedă să devină o Sally americană, apoi o Sally Shepherd, pentru o vreme, însă nimic nu dura prea mult. Americană Sally se dusese.

Acesta era anul îmbufnatei Salomé, ultimul ei an la hacienda de pe Isla Pixol, chiar dacă nimeni nu știa încă lucrul ăsta. În ziua aceea se bosumflase pentru că Enrique nu avea de gând să umble cu ea prin *zócalo*¹ doar ca să-i vadă lumea rochia. Avea prea mult de lucru. „De lucru” însemna să stea în bibliotecă și să-și treacă amândouă mâinile prin părul dat cu briantină, să bea mescal și să transpire până i se uda

¹ În unele orașe din Mexic, *zócalo* desemnează centrul sau piața orașului.

gulerul cămășii, socotind coloane de cifre. Așa afla dacă pe săptămâna în curs se scâldea în bani până la mustață sau doar până la boașe.

Salomé și-a pus rochia cea nouă, și-a conturat buzele arcuite și, luându-și fiul de braț, s-a îndreptat spre oraș. Mai întâi au simțit mirosul din *zócalo*: păstăi de vanilie prăjite, bomboane cu lapte de cocos, cafea fiartă. Piața era plină ochi de perechi care se plimbau îngemănate, cu brațele împletite unul de altul ca lianele care înăbușă trunchiuri de copaci. Fetele își purtau fustele vărgate de lână, bluzele dantelate și iubiții cu mijloc subțire. Atmosfera de *fiesta* era cuprinsă într-un pătrat perfect: patru șiruri lungi de becuri atârinate de stâlpii din colțuri, care împrejmuiau o bucată luminoasă de noapte chiar deasupra capetelor mulțimii.

Luminate de jos, hotelul și alte clădiri din jurul pieței aruncau umbre în formă de sprâncene deasupra balcoanelor de fier. Micuța catedrală părea mai înaltă decât era de fapt și amenințătoare, ca un om care intră în dormitor ținând în mână o lumânare. Muzicanții stăteau în picioare în micul foișor rotund, cu acoperișul țuguiat și balustrada de fier forjat proaspăt vopsite în alb odată cu toate celelalte lucruri din jur, chiar și smochinii bătrâni și uriași din jurul pieței. Trunchiurile lor străluceau în întuneric, dar numai până la o anumită înălțime, ca și cum o inundație recentă de var ar fi măturat orașul și ar fi lăsat un semn al trecerii sale.

Salomé părea încântată să plutească odată cu râul mișcător de oameni în jurul pieței, deși, cu pantofii eleganți din piele de șopârlă și rochia de crep în stil *flapper*, care îi dezvelea picioarele, nu semăna cu nimeni de acolo. Mulțimea se dădea laoparte din calea ei, făcându-i loc. Probabil o încânta să fie spanioloaica cu ochi verzi printre indieni sau mai degrabă *La Criolla*: născută în Mexic, dar pură, fără sânge de indian. Fiul ei cu ochi albaștri, pe jumătate american, nu era atât de încântat de poziția lui ca buruiună deșirată crescută printre localnicii cu fețe late. Împreună, ar fi format o ilustrație grăitoare pentru o carte de prezentare a Castelor Națiunii¹, ca în manualele școlare de pe atunci.

¹ Clasificare artificială introdusă de coloniștii spanioli, care separa populația în numeroase categorii pe criterii aproximative de origine. Pe treptele cele mai înalte erau *peninsulares* și *españoles*, cei născuți în Spania din părinți spanioli, urmați de *criollos*, născuți în colonii din părinți spanioli, și diverșii „metiși” indigeni, inclusiv cei cu părinți de origine africană.

— La anul, a spus Salomé în engleză, ciupindu-l de cot cu ghearele ei de crab aprige și iubitoare, o să vii și tu cu o fată. Asta e ultima *Noche Palmas* în care o să mai vrei să te plimbi pe aici cu stafidita de maică-ta.

Îi plăcea să folosească jargonul american, mai ales când erau în mulțime.

— Absolut țâță de mătă! a mai spus ea, ridicând din cuvinte o cameră invizibilă în jurul lor și închizând ușa.

— N-o să am prietenă.

— La anul faci paisprezece ani. Deja ești mai înalt decât președintele Portes Gil. De ce n-ai avea prietenă?

— Portes Gil nici măcar nu e președinte adevărat. A ajuns în funcție doar pentru că Obregón a dat colțul.

— Și poate la fel o să ajungi și tu la putere, după ce cade din funcție primul *novio* al vreunei fete. Nu contează cum primești postul, bobocel. Tot a ta se cheamă că e.

— La anul ai putea avea tot orașul ăsta la picioare, dacă-l vrei.

— Dar tu o să ai o fată. Atâta-ți spun. O să te duci și o să mă lași singură.

Era un joc al ei. Foarte greu de câștigat.

— Sau dacă nu-ți place aici, mamă, ai putea să pleci în altă parte. Într-un oraș elegant, unde lumea are și alte distracții decât să se învârtă în cerc prin *zócalo*.

— Iar tu, a insistat ea, tot o să ai fata.

Nu doar o fată, *fata*, deja o inamică.

— Ce-ți pasă? Îl ai pe Enrique.

— Zici că-l am de parcă aș avea pojar.

În fața platformei din fier forjat a orchestrei, mulțimea lăsase loc de dansat. Bărbați în vârstă, în sandale, își țineau brațele țepene în jurul nevestelor lor cu siluete de butoi.

— La anul, mamă, indiferent ce se întâmplă, n-ai să fii stafidită.

Ea și-a lăsat capul pe umărul lui în timp ce mergeau. Băiatul câștigase.

Pe Salomé o enerva că fiul ei era de-acum mai înalt decât ea: prima oară când a observat lucrul ăsta s-a înfuriat, apoi s-a îmbufnat. În formula pe care o dădea ea vieții, asta însemna că era pe două treimi moartă. „Prima parte a vieții e copilăria. A doua e copilăria copilului tău. Și apoi vine a treia, bătrânețea.” Altă problemă de matematică fără soluție practică, mai ales pentru copil. Să crești invers, să devii nenăscut: uite, asta ar fi fost o chestie.

S-au oprit să se uite la mariachii de pe platformă, niște bărbați chipeși cu buzele ținute, care își sărutau prelung cornii de alamă. Pe tivul exterior al pantalonilor lor negri strâmți coborau șiruri de nasturi de argint. Deja în *zócalo* nu mai era loc să arunci un ac; bărbați și femei soseau întruna de pe câmpurile de ananas, cu praful zilei încă pe picioare — apăreau greoi din întuneric în pătratul de lumină electrică. În fața pieptului neted din piatră al bisericii, unii se adunaseră în mici tabere pe pământul gol, întinzând pături pe care o mamă și un tată puteau sta cu spatele rezemat de pietrele răcoroase, în timp ce sugarii înfășați dormeau laolaltă. Erau vânzătorii care veneau pe jos să fie aici de Săptămâna Mare, iar portul fiecărei femei era specific satului său. Cele din Sud aveau fuste ciudate, ca niște pături grele înfășurate de jur împrejur și plisate, și bluze delicate, numai panglici și broderie. Așa se îmbrăcau și în seara asta, și de Paște, și în orice altă zi, fie că se duceau la o nuntă sau dădeau de mâncare la porci.

Veniseră cu snopi de frunze de palmier, iar acum, așezate pe jos, le dezlegau și le desprindeau unele de altele. Toată noaptea, mâinile li se mișcau în întuneric, țesând din fâșiile de frunză forme neașteptate ale învierii: cruci, ghirlande de crini, porumbei ai Duhului Sfânt, chiar și pe Cristos. Lucrurile acestea trebuiau făcute de mână într-o singură noapte pentru slujba interzisă din Duminica Floriilor și arse după aceea, pentru că icoanele erau ilegale. Preoții erau ilegali, să ții slujbă era ilegal, totul fusese interzis de Revoluție.

Pe la începutul anului, revoluționarii *cristeros* intraseră călare în oraș purtând cartușiere în bandulieră, de parc-ar fi fost bijuterii, și dăduseră ocol pieței, protestând față de hotărârea care scotea preoții în afara legii. Fetele chiuiau și aruncau cu flori de parcă însuși Pancho Villa s-ar fi ridicat din mormânt și și-ar fi găsit și calul. Bătrânele se legănau în genunchi, cu ochii închiși, strângându-și crucile la piept și sărutându-le ca pe niște bebeluși. Măine, aceiași săteni aveau să-și ducă icoanele secrete în biserică, fără preot, și să aprindă lumânările cu mâinile lor, mișcându-se împreună, mânați de har ca o singură minte. La fel ca bancul de pești, impulsionați atât de mult de simțul dreptății, încât erau în stare să nesocotească legea, să-și declare siguranța sufletelor, apoi să meargă acasă și să distrugă dovezile.

De-acum era târziu, iar perechile căsătorite începuseră să cedeze spațiul de dans unui grup mai tânăr: fete cu lână roșie împletită în păr și înfășurată în jurul capetelor sub forma unor coroane groase. Rochiile albe li se învoldurau ca spuma, fustele le erau atât de largi încât puteau

să le prindă tivul între degete și să le ridice cât ai clipi sub forma unor aripi desfăcute, ca de fluture, agitându-le în timp ce se roteau. Cizmele cu toc înalt ale bărbaților despicau nemilos pământul, bătând darabana în el ca niște armăsari în țarc. Când muzica se oprea, se aplecau spre partenerile lor ca niște animale pregătindu-se de împerechere. Îndepărtare, apropiere, fetele legănau din umeri. Bărbații își puneau batiste sub brațe, apoi le fluturau pe sub bărbii fetelor.

Salomé a hotărât că vrea să meargă acasă imediat.

— Atunci ar trebui să mergem pe jos, mamă. Natividad vine să ne ia abia pe la unsprezece, la cât i-ai spus tu să vină.

— Atunci mergem pe jos, a zis ea.

— Mai așteaptă și tu o jumătate de oră. Altfel o să mergem pe întuneric. Ar putea să ne omoare bandiții.

— Nu ne omoară nimeni. Toți bandiții sunt în *zócalo*, încearcă să fure din buzunare.

Salomé era practică până și în isterie.

— Nu suporti să mergi pe jos.

— Îți spun eu ce nu suport, nu suport să-i văd pe primitivii ăștia cum se umflă în pene. O capră, chiar și în rochie, tot capră e.

Atunci s-a lăsat peste toate întunericul, ca o cortină. Cineva trebuie să fi stins becurile. Mulțimea a răsuflat. Fetele-fluturi își puseseră pahare cu lumânări aprinse în ele pe capetele încoronate cu cozi împletite. În dans, lumânările lor pluteau pe o suprafață invizibilă, ca reflexiile lunii pe fața unui lac.

Salomé era atât de hotărâtă să meargă pe jos până acasă, încât deja pornise în direcția greșită. Nu era ușor s-o prinzi din urmă.

— Fetele indiene, a spus ea scuipând. Ce fel de bărbat s-ar ține după așa ceva? O mâncătoare de porumb n-o să fie niciodată mai mult decât e.

Dansatoarele erau fluturi. De la o sută de pași, Salomé le putea vedea țărâna de sub unghii, dar nu și aripile.

Enrique era încrezător că petroliștii vor ajunge la o înțelegere. Dar era posibil să mai dureze. Aceștia veniseră pe Isla Pixol împreună cu soțiile; își închiriaseră toți camere în oraș. Enrique încercase să-i convingă să stea la hacienda, pentru că avantajele ospitalității lui aveau șanse să-i atragă beneficii în negocieri. „Hotelul ăla e construit dinainte de potopul lui Noe. Ați văzut liftul? O colivie atârnată de un lanț de ceas de buzunar. Iar camerele sunt mai mici decât o cutie de trabucuri.”

Salomé l-a săgetat cu privirea: De unde știa el cât de mari sunt camerele?

Soțiile aveau tunsori până sub lobul urechii și rochii elegante, însă toate intraseră în a treia din ceea ce Salomé considera a fi cele Trei Părți ale Vieții. Poate chiar într-a patra. După cină, în timp ce bărbații fumau trabucuri de Tuxtla în bibliotecă, femeile stăteau afară, în pantofi cu toc cui, pe terasa pardosită cu dale, cu pălărioarele lor prinse cu ace de păr ca să nu le ia vântul și cu cârlionții de pe obraji lipiți bine de piele. Cu pahare de *vino tinto* în mână, priveau lung peste apa golfului și speculau despre tăcerea din adâncuri. „Alge care se leagănă precum palmierii”, cădeau ele de acord, „tăcute ca mormântul”.

Băiatul așezat pe zidul jos de la marginea terasei și-a spus: Coțofenele astea ar fi dezamăgite să afle că în adânc e un zgomot de nu se poate. Ciudat, dar nu-i deloc liniște. Ca o lume misterioasă din cărțile lui Jules Verne, plină cu lucruri de-ale ei, care nu se sinchisește de a noastră. Adevseea își scutura bulele de aer din urechi și, plutind în voia curentului, se mulțumea să asculte corul infinit de clicuri și chițaituri mărunte. Când urmărea câte un pește cum înainta împungând cu botul printre corali, îl vedea că vorbește cu ceilalți. Sau, în orice caz, că face zgomote înspre ei.

— Care e diferența, l-a întrebat el pe Leandro a doua zi, între a vorbi și a face zgomot?

Salomé încă nu învățase numele lui Leandro, îi spunea „băiatul nou de la bucătărie”. Ultima *galopina*¹ fusese o fată drăguță, Ofelia, prea admirată de Enrique, concediată de Salomé. Leandro ocupa mai mult loc, stătea în picioare cu tălpile goale depărtate, stabil ca stâlpii îmbrăcați în stuc care susțineau acoperișurile de țiglă de deasupra pasarelelor acestei case zugrăvite în galben-ocru. Un șir de lămâi mexicani în ghivece mari de teracotă mărgineau alea acoperită dintre casă și pavilionul cu bucătăria. Iar Leandro, ca un copac, stătea plantat acolo mare parte din fiecare zi și toca *chayote* cu maceta pe masa mare de lucru. Sau dezghioaca creveți, sau făcea *sopa de milpa*: supă din boabe de porumb cu flori de dovlecel și avocado tocate. Supă *xochitl*, cu pui și legume în zeamă. Salate de *nopales* de cactus² cu avocado și coriandru. Orezul pe care-l gătea el avea un iz de ceva dulce.

În fiecare zi, Leandro îi spunea: *Ai putea să iei și tu cuțitul ăla și să nu mai fii așa o pacoste*. Dar zâmbind, nu cum spunea Salomé „pacoste”.

¹ În Mexic, ajutor în bucătărie.

² Lobii cărnoși ai cactusului, comestibili la unele specii când sunt încă fragezi.

Nu cum spunea ea, „Dacă intri aici cu picioarele alea pline de nisip, numele tău e noroi“.

Referitor la diferența dintre vorbire și zgomot, Leandro a spus:

— *Ca depende.*

— Depinde de ce?

— De intenție. Dacă vrea să-l înțeleagă alt pește.

Leandro s-a uitat la mormanul de creveți din fața lui cu un aer solemn, de parcă ar fi avut o ultimă dorință înainte de execuție.

— Dacă peștele vrea doar să-și manifeste prezența, e zgomot. Dar poate clic-clicul scos de pești spune „Pleacă!“ sau „E mâncarea mea, nu a ta“.

— Sau „Numele tău e noroi“.

Leandro a izbucnit în râs, pentru că în spaniolă sună ciudat: *Su nombre es lodo.*

— *Exacto*, a spus Leandro.

— Atunci, pentru un alt pește e vorbire, a zis băiatul. Dar pentru mine e doar zgomot.

Leandro avea nevoie de ajutor — prea multe guri de hrănit în casă, americanilor le plăcea să mănânce. Mai mult, era ziua de naștere a lui Salomé, care voia calamar. Ochii soțiilor petroliștilor aveau să se legene ca limba pendulei pe sub pălăriile cloș la vederea unui calamar *a la Veracruzana*. Însă bărbații aveau să mănânce tentacule fără măcar să observe, fermecați de propriile povești. Despre cum trupele armate angajate de ei înăbușiseră revolta din Sonora și îl goniseră pe Escobar ca pe un câine. Cu cât mai mult mescal li se turna în pahare, cu atât mai repede fugea Escobar.

După cină, Leandro a spus *El flojo trabaja doble*, leneșul muncește de două ori mai mult, pentru că băiatul încerca să care toate vasele la bucătărie făcând un singur drum. A scăpat două farfurii albe, care s-au făcut zob când au lovit dalele. Prin urmare Leandro avea dreptate: măturatul lor a durat de două ori mai mult decât încă un drum. Dar Leandro a venit și i-a ajutat să strângă, îngenunchind sub privirile americanilor care comentau plini de empatie despre neîndemânarea servitorilor: iată un lucru care rămâne la fel în orice țară.

După aceea, Salomé a încercat să-i atragă pe toți la o șuetă. A dat mai tare fonograful Victrola și a fluturat sticla de mescal înspre bărbați, dar aceștia s-au dus la culcare, lăsând-o fâlfâind prin salon ca un balon umplut cu aer căruia i-a dat cineva drumul. Era ziua ei și nici măcar fiul căruia îi dăduse viață nu era dispus să stea la o șuetă cu ea.

— Doamne, William, plicticos mai ești, l-a diagnosticat ea.

Cu nasul în cărți, nu ești decât un timbru anulat. *Prizărit, măr necopt, curcă plouată*, iată doar o mică mostră din poreclele care-i veneau în minte lui Salomé atunci când se aghesmuia. Mai târziu a încercat să danseze cu ea, dar era prea târziu. Nu se mai putea ține pe picioaroange.

Salomé e prima-ntâi, așa le plăcea bărbaților să spună. Crema, țată de mătă, șerpoaică. Dar și alarmă de incendiu. Unul dintre petroliști îi spusese asta soției sale, în timp ce ceilalți erau afară. Îi explicase situația. *Alarmă de incendiu* însemna că încă-i măritată cu soțul din America. După atâta timp, tot nu divorțase; un amărât din D.C., contabil în administrația de stat. Se încurcase chiar sub nasul lui cu atașatul mexican, n-avea cum să aibă mai mult de douăzeci și cinci de ani pe atunci, ba mai avea și copilul. L-a lăsat pe celălalt baltă. Ai grijă cu dichisita asta de Salomé, își avertizase el soția. Cum ai clipit, te-a și făcut.

De *Cinco de mayo*, satul a sărbătorit cu focuri de artificii victoria împotriva forțelor invadatoare ale lui Napoleon în bătălia de la Puebla. Pe Salomé o durea capul (un ultim cadou din seara dinainte), așa încât și-a petrecut toată ziua în micul ei dormitor de la capătul coridorului. Îi spunea Elba, locul ei de exil. În ultima vreme, Enrique pleca la culcare devreme și închidea ușa grea a dormitorului său. Azi Salomé n-avea chef de zgomot. Azi, se plângea ea, erau probabil mai multe explozii pe *campo* decât fuseseră necesare ca să sperie armata lui Napoleon.

Băiatul nu s-a dus în oraș să vadă sărbătoarea. Știa că, pe termen lung, generalii lui Napoleon tot se întorseseră și-l legaseră pe Santa Ana și pusese răstăpânire pe Mexic destul timp cât să facă pe toată lumea să vorbească franțuzește și să poarte pantaloni strâmți până prin 1867. El trebuia să termine cartea despre împăratul Maximiliano, din biblioteca lui Enrique. Așa îi făcuse Salomé programul, Cititul de Cărți Mucegăite, pentru că nu se găsea pe Isla Pixol nicio școală potrivită pentru un băiat deja mai înalt decât președintele Portes Gil. Dar cel mai bun loc de citit era în pădure, nu în casă. Sub un copac, pe malul estuarului, la douăzeci de minute de mers pe potecă. Iar cartea despre Maximiliano era imensă. Așa că se justifica din toate punctele de vedere să ia cu el în schimb *Misterioasa afacere de la Styles*.

Cel mai mare copac *amate* avea drept contraforți niște pânze care ieșeau din trunchi, delimitând mici camere ornate cu draperii de ferigi și paciuli. Un adăpost pentru libelule și sturzi-furnicari, o dată și pentru un șerpișor încolăcit. Mulți copaci din jungla aceea aveau baza trunchiului cât colibele din satul lui Leandro și își înălțau ramurile atât